

จามจุรี
Rain tree

ชื่อวิทยาศาสตร์ (Scientific name) : *Albizia saman* (Jacq.) Merr.

ชื่อสามัญ (Common name) : Rain tree, Cow tamarind

ชื่อเรียกอื่น (Other names) : ก้ามกราม ก้ามกุ้ง ก้ามปู (กลาง), ฉำฉา ลัง สารสา สำสา (เหนือ), ตืดตูด (ตาก), เส่คู่ เส่ตู่ (แม่ฮ่องสอน)

ชื่อวงศ์ (Family name) : FABACEAE

ลักษณะวิสัย : ไม้ต้นผลัดใบขนาดใหญ่ สูงประมาณ ๒๐-๔๐ ม. แตกกิ่งก้านสาขามาก เรือนยอดแผ่กว้าง คล้ายร่มโคนต้นเป็นพุ่มพองเล็กน้อย เปลือกต้นสีน้ำตาลอมเทา ผิวขรุขระและแตกเป็นร่องเล็ก ตามยาวไม่เป็นระเบียบ เปลือกค่อนข้างหนาและยึดหยุ่นคล้ายไม้ก๊อก เปลือกชั้นในสีน้ำตาลอ่อนถึง สีชมพู กิ่งอ่อนมีขนละเอียดปกคลุม กิ่งแก่ผิวเกลี้ยง

ใบ : ใบประกอบแบบขนนกสองชั้นปลายคู่ เรียงตรงข้าม ช่อใบยาว ๑๐-๒๐ ซม. ใบประกอบแยกแขนง ตรงข้ามเป็นคู่ ๒-๕ คู่ ยาว ๑.๕-๖ ซม. บนแขนงมีใบย่อยเรียงตรงข้ามกัน ๒-๑๐ คู่ คู่ที่อยู่ปลายมีขนาดใหญ่ที่สุดและลดหลั่นลงไปจนถึงคู่ล่างมีขนาดเล็กสุด รูปร่างแผ่นใบย่อยรูปไข่ หรือรูปรี ปลายใบมนเว้าตื้น หรือมีติ่งสั้นๆ โคนใบเบี้ยว ขอบใบเรียบ แผ่นใบด้านบนเรียบด้านล่างมีขนนุ่ม ไม่มีก้านใบย่อย เส้นใบสานกันเป็นรูปตาข่าย

ดอก : ดอกช่อแบบช่อเชิงหลั่น ออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่งหรือบริเวณยอด มี ๒-๕ ช่อ ลักษณะช่อตั้งขึ้น มีดอกย่อยจำนวนมากเรียงเป็นชั้นๆ ดอกวงในไม่มีก้าน กลีบเลี้ยงและกลีบดอกจำนวน ๗-๘ กลีบ เกสรเพศผู้ยาวกว่ากลีบดอกเล็กน้อย ดอกวงนอกมีก้านสั้นๆ ดอกมีขนาดเล็กกว่าดอกวงใน กลีบเลี้ยง และกลีบดอกอย่างละ ๕ กลีบเชื่อมติดกันเป็นรูปแตร ก้านช่อดอกยาว ๕-๙ ซม. มีขนปกคลุม เกสรเพศผู้สีชมพูจำนวนมากติดกับโคนดอก ยาวประมาณ ๕ ซม. เกสรเพศเมียโคนก้านสีขาว ปลายสีม่วงอมแดง

ผล : ฝักแบนยาวรูปขอบขนาน ตรงหรือโค้งเล็กน้อย ขนาดกว้าง ๑-๒ ซม. ยาว ๑๕-๒๐ ซม. ผิวเกลี้ยง และคอดเล็กน้อยในระหว่างเมล็ด ผนังชั้นกลางมีเนื้อนิ่ม ฝักแก่สีน้ำตาลดำ เปลือกหนาและแข็ง ไม้แตกออก

เมล็ด : รูปทรงแบนรี และโค้งออกทั้งสองด้าน สีน้ำตาลปนดำผิวเป็นมัน ยาวประมาณ ๑ ซม. มี ๑๕-๒๕ เมล็ดเรียงเป็นแถวตามความยาวของฝัก

การขยายพันธุ์ : ขยายพันธุ์โดยเพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ : เขตร้อนของทวีปอเมริกาใต้ ในป่าเขตร้อนทั้งทวีปเอเชีย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบได้ประปรายในที่โล่งแจ้ง ในประเทศไทยนิยมปลูกทั่วไปตามสองข้างถนน ปลูกเป็นไม้ประดับ ให้ร่มเงาตามหมู่บ้าน

ประวัติพันธุ์ไม้ (ในประเทศไทย) : เป็นไม้นำเข้าจากต่างประเทศ โดยนายเฮนรี สเลด (Mr. Henry Slade) เจ้ากรมป่าไม้ ได้นำพันธุ์ไม้จากพม่า มาปลูกครั้งแรกที่จังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ พ.ศ. ๒๔๔๓ และเป็นพันธุ์ไม้มงคลพระราชทานประจำจังหวัดลำพูน

ประโยชน์ และสรรพคุณ : ปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไปในเขตร้อน เพื่อให้ร่มเงา ทางภาคเหนือใช้เลี้ยงครั้งใบใช้ทำปุ๋ย ใบและฝักใช้เลี้ยงวัว ควาย เนื้อไม้ใช้แกะสลักเป็นเครื่องเรือน หรือเครื่องประดับบ้าน และมีสรรพคุณเป็นยาพื้นบ้าน ดังนี้

เปลือก	เป็นยาสมานแผลในปาก แก้เหงือกบวม ปวดฟัน แก้ท้องร่วง ริดสีดวงทวาร
ใบ	แก้ปวดแสบปวดร้อน ช่วยดับพิษ ต้มดื่มแก้กระหายน้ำ แก้ท้องเสีย
เมล็ด	ใช้ตำเป็นยาพอกแก้โรคผิวหนัง โรคเรื้อน กลากเกลื้อน

แหล่งอ้างอิง

เต็ม สมิตินันท์. (๒๕๕๓). *ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานหอพรรณไม้ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๓๘). *อนุกรมวิธานพืช อักษร ก*. กรุงเทพมหานคร: เพื่อนพิมพ์.

ราชันย์ ภูมา. (๒๕๕๙). *สารานุกรมพืชในประเทศไทย (ฉบับย่อ) เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๖๐ พรรษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานหอพรรณไม้ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สุธรรม อารีกุล. (๒๕๕๒). *องค์ความรู้เรื่องพืชป่าที่ใช้ประโยชน์ทางภาคเหนือของไทย เล่ม ๓*. เชียงใหม่ : มูลนิธิโครงการหลวง.

ฐานข้อมูลพรรณไม้ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ : สืบค้น ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖, จาก http://www.qsbg.org/Database/Botanic_Book

คณะผู้จัดทำ

โครงการพัฒนากิจกรรมการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
สำหรับโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา